

خزان زود هنگام چنارهای شهر ما

درختان پایتخت فقط مدت کوتاهی از سال را سبز و شاداب هستند ...

درختان پایتخت فقط مدت کوتاهی از سال را سبز و شاداب هستند

خزان زود هنگام چنارهای شهر ما

جام جم آنلاین: داستان غم‌انگیزی است حکایت درختان شهرمان، درختانی که مدت‌هاست به یک مرگ تدریجی محکوم شده‌اند. همان‌هایی که دیگر رخت سبزی و طراوت بر قامتشان اندازه نیست و سال‌هاست به جامه زرد و خزان‌زده‌شان حتی در فصل بهار و تابستان خو گرفته‌اند.

انگار درختان شهرمان مدت‌هاست به نابودی محکوم شده‌اند، از قطع ده‌ها اصله درخت به بهانه احداث فلان پروژه شهری به صورت علنی گرفته تا قلع و قمع شبانه درختان باغ‌ها و زمین‌ها به دست افراد ناشناس که به قصد بلندمرتبه‌سازی. فرقی نمی‌کند مهم این است که در زندگی ماشینی امروز هر جا که درختان شهرمان مانعی باشند بر سر راه پیشرفت و تکنولوژی براحته از میان برداشته می‌شوند.

اما آن دسته از درختانی که در حاشیه‌اند و وجودشان مانعی بر سر راه هیچ ساخت و ساز و پیشرفتی نیست هم چندان از گزند این سرنوشت تلخ در امان نیستند. آنها هم آنقدر مورد بی‌توجهی قرار می‌گیرند که یا بیماری و آفت به جان‌شان می‌افتد یا با ابتلا به خزان زودرس به مرگی تدریجی محکوم می‌شوند.

هرچه هست حال درختان شهرمان دیگر مدت‌هاست خوب نیست، درختانی که ماه‌هاست با تشدید آلودگی هوا در کلانشهرها هرازگاهی ساکنان این شهر دودآلود و غبار گرفته سری به آسمان بلند می‌کنند و یادشان می‌افتد همین درختان نه‌چندان سبز و با طراوت شهرمان با اندک رمقی که برایشان مانده، نفس کشیدن در هوای آلوده و سمی را برای شهروندان قابل‌تحمل‌تر کرده‌اند، اما با حال نه‌چندان مساعدی که درختان شهرمان دارند، انگار حالا باید علاوه بر آلودگی هوا نگران مرگ تدریجی درختان شهر هم باشند.

خزان زودرس

شهریور هنوز در آغاز راه است که درختان تهران دوباره گرفتار خزان زودرس شده‌اند، هرچند این موضوع صرفاً امسال اتفاق نیفتاده و بیش از یک دهه است که عمر سرسبزی و طراوت درختان شهرمان کوتاه‌تر از حد معمول شده است و آنها در بهار، گرفتار خزان می‌شوند.

مشاهدات کارشناسان محیط‌زیست هم نشان می‌دهد برگ‌های درختان در پایتخت از اواسط مرداد زرد می‌شوند؛ به طوری که تا پایان تابستان بتدریج برگ‌ریزان اتفاق می‌افتد. در حالی که در بسیاری از شهرها برگ‌ریزان در این زمان آغاز می‌شود در تهران درختان از برگ عریان شده‌اند.

در این سال‌ها بارها برخی کارشناسان زیست‌محیطی و فضای سبز با اشاره به خزان زودرس درختان به متولیان محیط زیست و مسوولان شهری هشدار داده و این اتفاق را آغاز یک فاجعه در اکوسیستم شهری دانسته‌اند. آنها آلودگی ناشی از دود خودروها را علت اصلی زردی درختان عنوان کرده و یادآور شده بودند که آگزوز خودروها مقدار زیادی از آلاینده‌ها را در هوای شهر پخش می‌کنند و چون این آلاینده‌ها از طریق برگ، جذب و وارد بافت‌های گیاه می‌شوند فعالیت آنها را مختل می‌کنند، به طوری که تنفس گیاه با مشکل مواجه شده و بسختی انجام می‌شود.

مدیرکل پیشین محیط زیست استان تهران از افرادی بود که چنین نظری داشت و معتقد بود تهران دیگر نفس نمی‌کشد و به همین دلیل است که در تابستان دچار خزان می‌شوند.

روزانه مقادیر زیادی از گاز منواکسیدکربن به سمت درختان متصاعد می‌شود که تنفس آنها را با مشکل مواجه کرده و در درازمدت به پیری و خزان زودرس آنها می‌انجامد

او که 4 سال پیش در مورد مرگ خاموش درختان پایتخت هشدار داده و خواستار هماهنگی دستگاه‌ها برای کاهش آلودگی هوا شده

بود همچنان بر این نظر خود که درختان قربانی آلودگی هوا شده‌اند تاکید کرده و معتقد بود: اگر آلودگی افزایش یابد فصل جوانی و شادابی درختان کوتاه شده و روزی می‌رسد که درختان در بهار زرد شوند. صدوق گفته بود: هرچند مطالعات علمی و دقیقی در مورد خزان زودرس درختان در پایتخت صورت نگرفته و برخی اظهارنظرها براساس مشاهداتی عینی است، اما همین مشاهدات نشان می‌دهد درختان، فصول کمی از سال را سبز و شاداب هستند و از اواسط مرداد برگ‌هایشان به زردی می‌گراید؛ به گونه‌ای که گاه در شهریور درختانی را می‌بینی که به طور کامل زرد و خشک شده‌اند و این موضوع در مورد چنارهای ولیعصر و درختان فلسطین بیشتر به چشم می‌خورد.

براساس گزارش‌های شرکت کنترل کیفیت هوای تهران، روزانه مقادیر زیادی از گاز منواکسیدکربن به سمت درختان متصاعد می‌شود که تنفس آنها را با مشکل مواجه کرده و در درازمدت به پیری و خزان زودرس آنها می‌انجامد. محمدهادی حیدرزاده، مشاور شهردار تهران در محیط‌زیست می‌گوید: آلاینده‌های شیمیایی مانند لایه سیاهی از دود و غبار، برگ درختان را پوشانده و در مناطق مرکزی شهر برگ‌ها کاملاً به شکل سیاه درمی‌آیند، به گونه‌ای که همه راه‌های تنفسی درخت را پر می‌کند و به اصطلاح تنفس کشیدن را برای درخت سخت و گاه ناممکن کرده و به این ترتیب با مسدود شدن منافذ برگ که محل تنفس آن است تبادل اکسیژنی برگ از بین می‌رود و با توجه به اختلالاتی که در این فرآیند به وجود می‌آید برگ‌ها در فصل جوانی زرد و خشک می‌شوند.

بی‌دفاع در برابر ساخت و سازها

اما این فقط خزان زودرس نیست که مرگ تدریجی درختان شهر را رقم زده است، بلکه طی سال‌های اخیر ساخت و سازها نیز برای جان درختان شهرمان شده‌اند.

سهل‌انگاری مسوولان و برخی بی‌تفاوتی‌ها نسبت به پیگیری جدی موضوع قطع درختان و شناسایی و مجازات سنگین برای مجرمان جهت جلوگیری از تکرار مجدد چنین حوادثی باعث شده سناریوی قطع درختان برای ساخت و سازهای سودجویانه همچنان در شهر ادامه داشته باشد تا سودجویان در پس این کوتاهی‌ها برای منفعت‌طلبی خود براحتهای حقوق شهروندان را صنایع کنند.

در مقابل نمونه‌هایی از قطع درختان که با هدف ساخت و ساز چه قانونی و چه غیرقانونی در سطح شهر انجام می‌شود، در مواردی نیز مشاهده شده که به بهانه اجرای پروژه‌های شهری ده‌ها و شاید صدها اصله درخت یا نهال براحتهای قطع می‌شوند. این در حالی است که بتازگی گزارش‌هایی از شهروندان به دستمان می‌رسد که می‌گویند در مناطق محل سکونت شان مشاهده می‌کنند برای ساخت و ساز یا اجرای فلان پروژه منطقه‌ای پیمانکاران آهک و مواد شیمیایی به پای درختان می‌ریزند تا خشک شوند و بتوانند بی‌دردسر این درختان را که خشک شده‌اند، قطع کنند.

گرمای هوا و شوک درختان

یکی از علل دیگری که برای خزان زودرس درختان در تهران مطرح می‌شود و معلوم نیست تا چه اندازه مبنای علمی و کارشناسانه دارد گرمای هواست که از دیدگاه مسوولان اجرایی در حوزه فضای سبز، درختان پهن برگ پایتخت را تحت‌تأثیر قرار داده و به زردی آنها در اواسط تابستان می‌انجامد، به گونه‌ای که آنها ادعا می‌کنند در فصول گرم سال با بالا رفتن دمای هوا شوکی به درختان وارد می‌شود که زردی آنها را به دنبال دارد.

مدیرعامل سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهرداری تهران از جمله این مسوولان است که چنین اعتقادی دارد و می‌گوید: هر ساله در فصل تابستان بر اثر شوک ناشی از افزایش حرارت هوا اغلب درختان پهن برگ و ضعیف دچار خزان زودرس می‌شوند و این موضوع در سال‌هایی که دمای هوا یکباره بالا می‌رود، نگران‌کننده است.

از دیدگاه علی محمد مختاری، با توجه به آلودگی و وارونگی هوای تهران باید در فضاهای سبز شهر از درختانی استفاده کرد که سازگار با شرایط آب و هوایی پایتخت باشند و به این منظور سعی شده در این فضاها از گونه‌های گیاهی ماندگار، مثمر و سازگار با شرایط آب و هوایی شهر استفاده شود، موضوعی که بسیاری از مسوولان و کارشناسان محیط‌زیست بر آن تاکید دارند؛ همچنین تقویت درخت، تنظیم زمان آبدهی و تغذیه مناسب درختان با فسفات از راهکارهای تقویت درختان شهر و جلوگیری از خزان زودرس آنهاست.

درختان را دریابیم

حال درختان شهرمان مدت‌هاست که دیگر خوب نیست، همان درختانی که باید مانند سپری در برابر آلودگی هوا عمل کنند و در این شرایط بحرانی آلودگی هوا با تصفیه گرد و غبار و آلودگی زندگی در این شهر آلوده را برای تهرانی‌ها قابل تحمل‌تر کنند حالا خودشان هم نیاز به مراقبت دارند.

شاید مرگ تدریجی درختان شهرمان در برابر ده‌ها معضل مبتلا به کلانشهر تهران همچون ترافیک و آلودگی هوا به چشم نیاید و تاکنون حساسیت کمتر مسوولی را برانگیخته باشد، شاید این روزها وقتی سری به آسمان بلند می‌شود کمتر نگاهی متوجه زردی و رنگ پریدگی درختان شهرمان شود، شاید حال نزار درختان شهرمان برای خیلی‌ها آنقدرها هم که باید مهم به نظر نیاید و تمام اینها شاید به این دلیل است که نه شهروندان و نه مسوولان حتی تصورش را هم نمی‌کنند که درختان یک شهر تا چه حد مهم‌اند و شهر بی‌درخت یعنی شهری بی‌روح و مرده با شهروندانی خمیده و ملول.